

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Kotoliškega školskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo: Koroška cesta šte. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zabave vsake pettivrste 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Velika zmaga v zahodni Galiciji.

Kmečke skrbi.

Bili so časi, ko si je vsakdo prisvajal pravico, zmerjati čez državni zbor in ga omalovaževati. Sedaj se je mnenje o pomenu državnega zbora spremenilo. Ako bi državni zbor tudi nič drugega ne pomenil, to je gotovo, da je imelo ljudstvo, ko so bila vrata državnega zbora odprta, po svojih zastopnikih svobodno besedo in nadzorstvo čez vso javno državno upravo. Sedaj ni te kontrole. Vsi je pogrešamo, posebno pa še kmečki stan, in med nami vsemi dozoreva prepričanje, da je najslabši državni zbor še vedno boljši kot razmere, v katerih so zastopniki ljudstva obsojeni na molčanje.

Kmečki stan si močno želi, da bi se pri dopustih in posebno pri dalje trajajočih oprostihvalah oziralo bolj in bolj na poletne potrebe kmečkega stanu, ko je pri gospodarstvu vse polno dela. V tem pogledu bi naj našli pot, ki bi kmeta istotako upoštevala kakor meščana, uradnika in fabriškega delavca. Za te se dobi razmeroma mnogoštevilne oprostive, ker se smatrajo za izročeno jim delo za „neobhodno potrebni“. V mnogih kmečkih družinah pa so istotako slučajni „neobhodne potrebe“. Naj bi v tem oziru oblasti ne povpraševale samo orožnikov za mnenje, ampak predvsem župane, ki iz lastne skušnje lahko presodijo potrebo ali nepotrebo. Nekatera glavarstva gredo sicer kolikor mogoče ljudstvu na roko, pri drugih zopet se gleda skozi stroga uradniška očala, ki vidijo le paragrafe, a ne ljudskega življenja.

Hudo razburjajo kmete vedne tožbe zaradi pretiravanja cen raznim kmečkim pridelkom. Vsak obrtnik, vsak trgovec vsled sedanjih razmer podražuje svoje blago, samo kmetu se zamerja, ako je nekoliko dražji. In nihče ne misli, da kmet ne nastavlja poljubno svojih cen, kakor se to n. pr. dogaja pri kartelih (trgovskih zvezah), ampak da se strogo ravna po starem gospodarskem načelu, kolikor se blaga ponuja in koliko se po njem povprašuje. Ne gre, da se pri kmečkih cenah uvažujejo mestne razmere, torej

razmere uživalcev, ne pa razmere pridelovalcev. Kakor se v mnogih drugih rečeh kličejo strokovnjaki v sodno dvorano, tako bi se tudi pri vsaki obravnavi glede kmečkih cen morali pritegniti večji kmečki gospodarji in povprašati za mnenje.

Kmečki stan ima največje boje z naravo. V težki borbi s celo naravo izvalja zemlji potrebne sado ve in jih daje človeški družbi na razpolago. Zato bi morala človeška družba njegov boj z naravo podpirati. A razmere so take, da je kljub temu stara kmetova pritožba zoper lovske postave, s katerimi branijo nekatere plasti človeške družbe v svojo zabavo različne škodljive živali. Letos lovci niso izpolnili svoje dolžnosti, ker je niso mogli. Radi tega naj oblasti ne delajo glede pokončevanja divjadi, koje je že v postavi za gotove slučaje priskrbljeno, nobenih težav ter naj hitro, zelo hitro rešujejo vloge kmečkih občin. Kmet rad žrtvuje svoje življenje na bojišču, naj torej tudi oblasti ne ščitijo zajca in drugih divjadi. Kakor je kmetu predpisano, koliko kruha sme snesti na dan, tako se naj tudi zajcem in fazanom letos onemogočijo obilnejše pojedine.

Važno za črnovojniške obvezance.

Naknadno prebiranje črnovojnikov letnikov 1878 do 1894.

Pri prebiranju črnovojniških zavezanec letnikov 1878 do 1894 letnikov 1890, 1892, 1893 in 1894, ki se je vršilo v času od 1. oktobra do 31. decembra lanskega leta, so se dosegli uspehi, iz katerih se je razvidelo, da se pri presoji glede sposobnosti za vojaško službo ni postopalo povsod enakomerno. Razlike, ki so vsled tega nastale, se torej morajo izjednačiti, da se pritegne enakomerno vse za vojaško službo sposobne državljane za obrambo domovine pod orožje. Vojaška uprava je torej odredila, da se vnovič vrši prebiranje zgoraj označenih letnikov črnovojniških zavezanec. Od novega prebiranja so izzeti tisti posamezni upravni okraj, ki so dali že pri lanskem prebiranju zadostno število za vojaško službo sposobnih moč in mladenčev. K novemu prebiranju morajo torej priti vsi črnovojniški zavezanec, rojeni v letih 1878 do 1890, 1892, 1893 in 1894, ki tačas še ne služijo v skupni armadi, v vojni mornarici, v domobranstvu, ali pri orožnikih, ali ki vsled svoje osebne črnovojniške zavezanosti ne

pravljajo črnovojniške službe, torej tudi tisti, ki so bili pri prejšnjem prebiranju sicer spoznani za sposobne za črnovojniško službo, ki so pa dobili takrat, ko so bili poklicani pod orožje, ali pa tudi pozneje, kot za vojaško službo nesposobni, dopust. Določila, ki naštavajo izjeme in okoliščine, vsled katerih temu ali onemu črnovojniškemu zavezancu ni treba priti k prebiranju, se sedaj bistveno razlikujejo od prejšnjih tozadevnih poročil. Da se olajša nadzorovanje in da se črnovojniški zavezanec ne bodo mogli odtegniti prebiranju, se je odredilo, da se mora zglasiti na županstvu vsak črnovojniški zavezanec brez izjeme. Priporočila se, da prinese vsak črnovojniški zavezanec s seboj dotično črnovojniško izkaznico, katero je dobil pri lanskem prebiranju. Prebiranje črnovojniških zavezanec se bo vršilo v času od 25. maja do 15. junija 1915 in sicer bo moral priti k prebiranju pred fi sto naborno komisijo, ki je določena za tisti kraj, v katerem je stanoval črnovojniški zavezanec dne 1. maja 1915, katerega dne je bila razglašena ta odredba. Če torej črnovojniški zavezanec spremeni po 1. majniku svoje bivališče, ne spremeni to prav nič na tej odredbi, izvzemši, če se je črnovojniški zavezanec označnega dne le mimogrede in samo za nekaj dni nahajal v dotičnem kraju, kar pa njegovega trajnega bivališča v smislu le odredbe ne spremeni. Če bi se črnovojniški zavezanec ne zglasil pri županu tiste občine, kjer stanuje, bi bil od politične oblasti strogo kaznovan. Vsled tega novega prebiranja črnovojniških zavezanec označenih letnikov se bo prebiranje črnovojnikov od 42. do 50. leta zavleklo in določilo za poznejši čas.

Razširjena črnovojniška dolžnost.

Kakor že pred nekaj časom naznanjeno, so tačas obstoječe izvanredne razmere dovedle do spoznanja, da je potrebno začasno razširiti črnovojniško zavezanost, da se v svrhu popolnega uspeha in v obrambo države pritegnejo pod orožje vse razpoložljive ljudske sile. Vlada je tozadevno izdala za tostransko državno polovico posebno naredbo, za Tirolsko in Predaljsko pa poseben cesarski patent. Vsa tozadevna določila so veljavna le za dobo sedanjega vojske. Morebitna trajna ureditev črnovojniške zavezanosti se bo vršila v poznejšem času, ko se bodo nehale vsled vojske povzročene izvanredne sedanje razmere. Črnovojniška zavezanost se bo torej pričela s pričetkom leta, v katerem bo črnovojniški zavezanec dopolnil 18. leto svoje starosti, in bo trajala do konca tistega leta, v katerem bo izpolnil 50. leto svoje starosti.

Razdelitev nove črnovojniške zavezanosti v dva poziva se bo v toliko predugačila, da bo vseboval prvi poziv črnovojniške zavezanec od pričetka službene obveznosti do konca leta, ko bo izpolnil 42. leto svoje starosti; drugi poziv pa bo vseboval letnike starejših črnovojniških zavezanec, torej od 43. do 50. leta. Glede uporabe črnovojnikov v sedanjih vojski je določeno, da se bo moglo, če se bo izkazala izvanredna potreba, osobito za izpolnitev skupne armade in domobranstva, pritegniti tudi vse črnovojnike pod orožje, toda le tako dolgo, dokler bo neobhodno

LISTER.

Rezervist Grega.

Po resničnih virih spisal Matko Krevh.
 (Dalje.)

Na kolo pa je Grega pozabil, pozabil celo tedaj, ko se je odpravil domov; odšel je mirno in brezskrbno ter sporočil gospodarju, da se krušnica dobro melje.

Drugega dne — kdo bi si mislil kaj takega o Rogaču — se je Grega postil in obenem poslušal posledice težke gospodarjeve roke.

Razumljivo je, da takega človeka niso mogli porabiti pri vojaki, dasiravno jim je njegova močna postava zelo ugajala. Poslali so ga domov iz treh vzrokov, prvič, ker se Grega ničesar ni naučil, drugič, ker Grega ničesar ni znal in tretjič, ker je Grega napravil vse narobe. Salutaral je z levico, začel korakati včasih z levo, največkrat pa z desno nogo in obračal se je kakor petelin na stolpu domače cerkve, enkrat sem, drugič pa tja. Vojaški predstojniki so bili v veliki zadregi zaradi njega, končno pa so le spoznali in ukrenili, da je Grega doma v Zakotju in samo tam.

In sedaj ta pozivnica! Rogač je bil v resnici v zadregi zaradi nje. Ali naj pošlje Grega samega na vlak? Naj li ga spremlja ter si naredi nepotrebne stroške? Vrnivši se od župana, razložil je vse svoje pomisleke ženi, ki je bila v takih rečeh pametna svetovalka.

„Kaj si boš trl glavo“, govorila je Rogačka, „pojdi z njim na kolodvor; če je vojska, poklicali bodo tudi druge rezerviste iz Zakotja in tem izročiš Grega v varstvo, nazaj pa ga bodo že spravili, kakor so ga prvič.“

Rogač ji je molče pritrdil in sklenil storiti po

ženinem načrtu. Poklical je Grega v sobo in mu začel govoriti približno tako-le:

„Grega, jutri greš k soldatom.“ — Grega je odprl usta na stečaj. — „Zato boš oblekel boljše obleko. Ko bo ura devet, pojdeš z menoj na kolodvor, ali si razumel?“

Grega ni prikimal in ne odkimal, ker ni ničesar razumel. Gospodar je moral ponoviti besede:

„Ko bo ura devet, pojdeš z menoj, ali sedaj veš?“ Tedaj je Grega prikimal, ker je mislil, da je tako najbolje.

Nastopil je ponedeljek, tisti nepozabljivi dan za toliko družin in rezervistov. Na vse zgodaj se je pričelo tako življenje, kakor ga ne pomnijo rodovi. Ni je bilo skoro hiše, pri kateri se ne bi poslavljal rezervist od svojih dragih. Koliko solz pa se je pretočilo isti dan, to ve samo Bog. Gregovo slovo je bilo lahko. Domači so ga sicer nekoliko pomilovali, a solzil se ni nihče, ker je vsak vedel, da se hlapec kmalu vrne. Rezervist Grega se je oblekel praznično, si naprtal kovčeg, v katerega je naložila gospodinja raznih reči za vsak slučaj, in odšla sta z gospodarjem proti kolodvoru. Rogač je šel naprej ter se ukvarjal v mislih z gospodarstvom. Grega pa je štorkljal za njim ter se čudil, da mora tak dan od doma.

Na kolodvoru je pričakovala velika množica vlaka, ki bi naj odpeljal rezerviste na vse strani. Grega je ostrmel pred toliko množico; sramežljivo se je skrčil za gospodarja in od tam opazoval rezerviste s šopki in kovčki. Nekateri so vriskali in prepevali, s hripavimi glasovi, drugi so se tiho pogovarjali z domačimi, ta z ženo, oni s starši, tretji so pretili in grozili sovražniku z groznim maščevanjem, četrti pa so stali mirno in ravnodušno, kakor bi se peljali na potovanje ali pa po opravkih, a teh je bilo najmanj. Gregi se je zdelo, da bi rabil še dvoje oči, ako bi si hotel ogledati vse ljudi in vse prizore natanko. Vprašal bi bil rad, odkod toliko ljudi in kam so namenje-

ni, pa si ni upal ziniti in tudi zanesel se ni na sebe, da ne bi bleknil kakšne neumne; zato je opazoval molče in si mislil svoje.

Rogač je poiskal med množico soseda Brdača, ki je tudi mora, na vojsko, in ga zaprosil, da bi prevzel varstvo nad Grego.

„Ne gre mi v glavo“, govoril je Rogač, „da so se spomnili tudi Grege. Imeti morajo vendar zapisano, da ni pri pravi pameti.“

„Mislim“, je pridjal sosed, „da se je zgodilo v veliki zmešnjavi. No pa lahko se zanesesh, skrbel bom zanj, dokler bo mogoče.“

„Bodi prošni! Nazaj ga bodo menda sami spravili.“

Poklical je Grega in mu pokazal soseda. „Veš, Grega, zraven Brdača se boš peljal, da veš.“

„I hihi, Brdač“, se je Grega, razveseljen, da je smel nekaj povedati.

Na kolodvor je privozil dolg vlak...

Iz vseh oken so gledali rezervisti, mahali z okrašenimi klobuki, vpili, vriskali, peli in klicali znanec. Krog vozov je nastal tak trušč, da človek sam sebe ni razumel. Ljudje so se prerivali, silili k vlakom, stegali roke v slovo, rezervisti pa so plezali, rili in silili s težkimi kovčki v vozove, zakaj vsak si je hotel poiskati primeren prostor za dolgo vožnjo. Žene so jokale, otroci vpili in klicali za očeti, ti pa so molče odzdravljali v žalosti, da morajo zapustiti svoje drage.

Med najmirnejšimi je bil gotovo Rogačev Grega. Čudil se je trušču, čudil solzam, kajti za njim se ni jokalo nihče; kaj takega sploh ni bil navajen. Z Brdačem sta si poiskala v zadnjem vozu še precej ugoden prostor, pravzaprav je poiskal le Brdač, Grega pa je samo pokorno sledil. Ko sta se za silo utaborila v zadnjem kotu, stegnla sta svoje glave skozi okno in opazovala prerivanje in tekanje ob vlakih; Videla sta veliko, žalostno slovo. (Dalje prihod.)